MAYA NICULESCU

STATUIA LUI AHILE

39

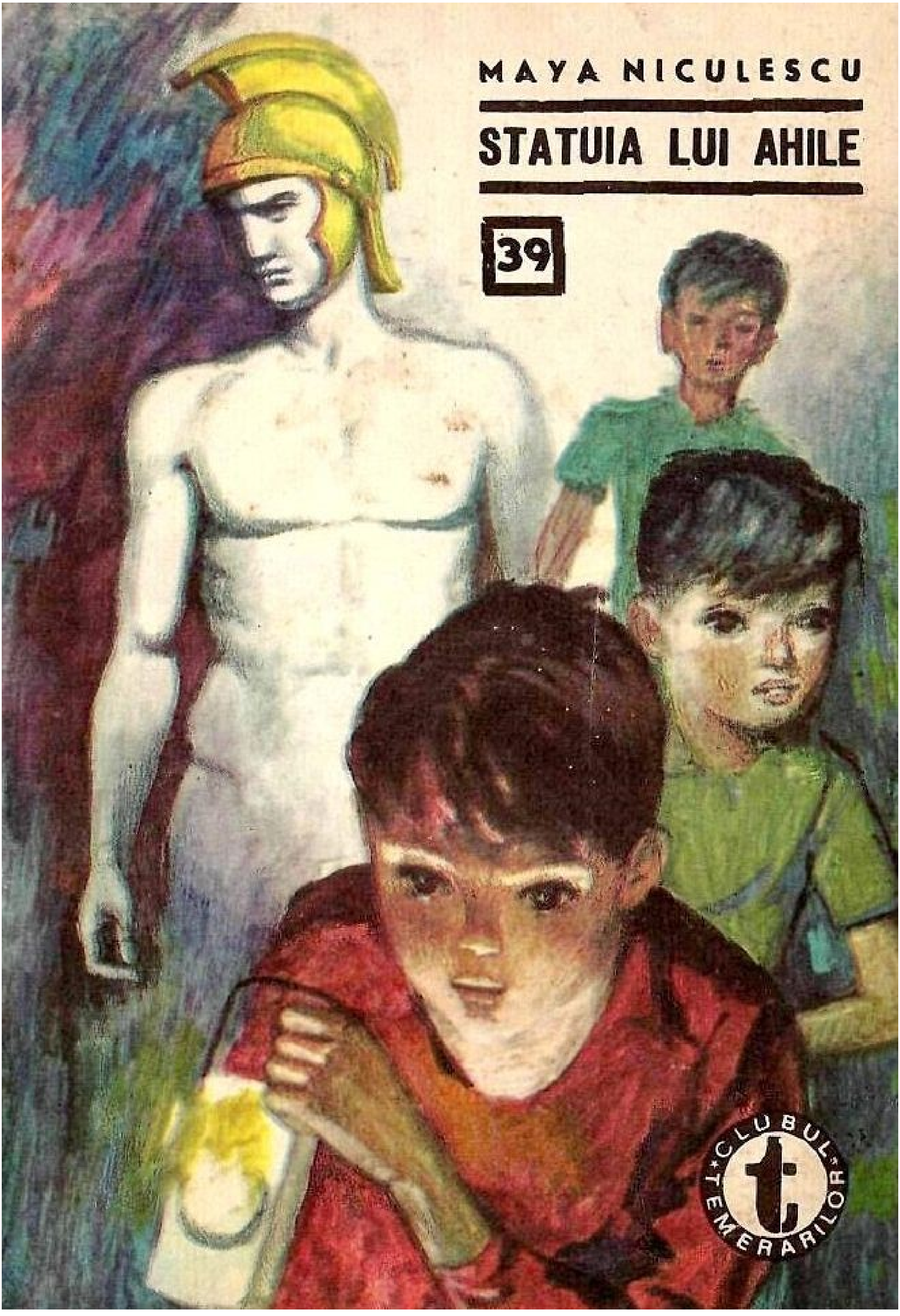

CLUBUL TEMERARILOR

MAYA NICULESCU

STATUIA LUI AHILE

Colecția
CLUBUL TEMERARILOR
NR.39

virtual-project.eu

București - 1967
EDITURA TINERETULUI
Redactor responsabil:
GEORGETA PĂSĂRIN
Tehnoredactor:
GABRIELA ILIOPOLIS
Coperta de
DANA MARINESCU

• Capitolul I

UN MANUSCRIS PREȚIOS
ȘI UN MIC SAVANT
ÎNTRE RAFTURILE
UNEI BIBLIOTECI

Mă aflam de câteva săptămâni în România. Încheiasem tocmai un ciclu de conferințe, la catedra de istorie antică a Universității și profesorul Greceanu mă invitase să petrec câteva zile în locuința lui. Invitația îmi făcuse o deosebită plăcere. Vila profesorului era de fapt un soi de muzeu înțesat cu obiecte rare, achiziționate în decursul unei vieți întregi de un colecționar a cărui patimă era dublată și de o rară finețe în aprecierea valorii și a frumuseții obiectelor.

Într-una din după-amiezile petrecute în ospeția sa, neputând să-mi țină tovărășie, fiind reținut de numeroasele-i obligații, îmi propuse să vizitez colecția mai redusă ca proporții, dar tot atât de interesantă, a asistentului său, Alexandru Bogdan.

Pe Alexandru nu-l cunoscusem încă. Neprețuitul asistent al profesorului și actualul meu prieten fusese plecat în timpul conferințelor, așa că nu știam dacă vizita mea are să-i facă cu adevărat plăcere, dar hotărâi să urmez sfatul profesorului și în mai puțin de douăzeci de minute mă aflam în fața ușii lui.

Am sunat. Ușa mi-o deschise o femeie bizară, de o rară frumusețe. M-am recomandat și i-am expus sumar scopul vizitei mele.

— Fratele meu este plecat, îmi răspunse ea, dar vă rog să intrați. Îl aștept să sosească dintr-o clipă în alta.

Am urmat-o. Mă introduse într-o încăpere ce servea de birou și bibliotecă. La lumina puternică ce năvălea prin ferestrele imense, mi-am aruncat privirea asupra însoțitoarei mele. Părea o orientală, cu fața prelungă și imenși ochi negri. Părul de abanos, împletit în două cozi foarte groase, îi ajungea până la glezne. Purta șalvari de brocart auriu și un șal de catifea neagră.

— O să vă rog să așteptați, îmi spuse ea, indicându-mi un fotoliu, cu un gest al mâinii subțiri, încărcată de brățări.

M-am înclinat supus.

Fata îmi zâmbi cu ochii, se depărtă în pași ușori și dispăru ca o arătare din „O mie și una de nopți”.

Mă aflam de-acum într-o încăpere asimetrică, foarte mare. În fund se afla un birou masiv, de jur-împrejurul căruia se ridicau rafturi pentru cărți. Ca să ajungi la birou trebuia să ocolești cu grijă numeroasele fotolii confortabile, așezate în jurul măsuțelor de bronz, de piatră sau de lemn încrustat, aparținând diferitelor epoci și stiluri. Pe mese, pe scaune, în fotolii, pe birou, peste tot se aflau împrăștiate pietre cu inscripții vechi, cărți și obiecte de artă. Încăperea, asemeni gazdei care mă condusese, emana și ea un aer straniu, oriental, cu toate că formatul ei cât și mobilierul propriu-zis erau foarte moderne. Mi-am dat seama că această impresie provenea din dezordinea cu care erau dispuse peste tot feluritele obiecte și poate și din altă pricină. La o privire mai atentă, se observa că răvășeala era doar aparentă și că de fapt fiecare obiect în parte era așezat cu o nemaivăzută artă: o inscripție etruscă, pe marmoră albă, era așezată pe lacul negru al biroului; o statuetă africană de abanos se afla în fața unei cărți îmbrăcată în marochin verde; un sigiliu grec, de bronz, era aruncat pe un fotoliu de pluș; un grup de maimuțe dăltuite în cristal străveziu se afla pe pervazul ferestrei și reflecta auriul ultimelor raze de soare într-o superbă gama de culori. Mă gândeam că toate raritățile din camera aceasta erau așezate fie cu o extraordinară pedanterie, fie că oamenii care locuiau aici erau dotați cu un impresionant simț artistic, de care poate că nici nu își dădeau seama. Admiram tocmai un vechi manuscris aflat pe un soclu de marmoră când o voce care venea de undeva din spatele meu mă interpelă:

— Domnule, cum se spune în limba franceză la corabie?

— Navire, am răspuns, gândindu-mă mai puțin la întrebare decât la persoana care îndrăznea să mi-o adreseze. Până în acel moment mă considerasem singur în toată încăperea.

— A, nu, ripostă vocea, care de astă dată mi se păru că vine din tavan; nu-mi trebuie un vapor, ci o corabie mai mică și mai veche, ca acelea cu care au mers grecii la Troia.

— Traducătorii lui Homer în limba franceză folosesc pentru asemenea corăbii termenii de „vaisseau” sau „radeau”, am răspuns, căutând să descopăr unghiul din care răzbătea vocea.

Lucrul nu era simplu în această încăpere asimetrică și supraîncărcată și care părea lipsită de orice prezență umană.

— Mulțumesc, mi se răspunse și auzii un oftat de ușurare.

De data asta îmi descoperisem interlocutorul și răspunsul pe care îl dădusem mi se păru ridicol prin competența lui. Mai bine zis văzusem atârnând dintr-unul din rafturile cele mai înalte ale bibliotecii două piciorușe de copil, încălțate în papuci moi de lână. Partea de sus a corpului îi era acoperită de o carte imensă, care după fason părea o enciclopedie de format mare, pe care copilul o ținea pe genunchi. La o înclinare a volumului, zării o mutrișoară plină de seriozitate, care îmi aruncă din ochii pieziși o privire recunoscătoare.

— Desigur că știți și latinește, ca toți prietenii lui Alexandru, mă cercetă el, țintindu-mă cu ochii înguști și plini de întrebări.

— Da, desigur, asta e meseria mea.

— Sunteți amabil să-mi traduceți și mie câteva rânduri?

— Cu multă plăcere.

Băiețelul alunecă dintre rafturi și se repezi către manuscrisul care chiar mai înainte îmi atrăsese atenția. Era un exemplar splendid al cărții lui Pliniu: „Historia Naturalis”, caligrafiat cu artă pe pergament subțire și destul de bine păstrat.

Degetul, nu tocmai curat al copilului, se opri cu multă siguranță asupra unui rând.

— Aici, spuse el.

„*Nec ulla avis in Ponto, insulam qua sepultus Achilles, sacratam ei aedem*[1]”, am citit eu atent.

— Ce înseamnă asta? întrebă nerăbdător micul curios.

— „Și nicio pasăre din Marea Neagră nu trece de templul consacrat lui Ahile, în insula unde se află mormântul acestui erou”, am tradus eu cam nedumerit.

— Ce caraghios! exclamă el.

— Ce găsești caraghios?

— Dar, domnule, nu-i așa că păsările nu au gândire? Capul lor e prea mic ca să încapă și gândirea în el, îmi mărturisi copilul.

— Asta n-ar fi un argument, i-am răspuns eu râzând. Și capul tău este mic și văd că încap în el destule idei.

Îmi aruncă o privire curioasă și se cățără din nou printre cărțile din raftul bibliotecii.

---

[1] Pliniu „Historia Naturalis”, Cartea X, paragraful 41.

— Vă rog să mă scuzați, rosti, o altă voce care de data asta venea din partea opusă apariției din raft.

Făcui o întoarcere de o sută optzeci de grade, așteptându-mă în sinea mea la o altă ciudățenie, dar spre ușurarea mea zării în dreptul ușii un tânăr de vreo treizeci de ani, foarte brun care, după descrierea pe care mi-o făcuse profesorul, părea, în sfârșit, a fi amfitrionul casei.

— Am fost reținut de studenți, continuă el să se scuze.

— Descoperisem tocmai un mic savant printre cărțile dumitale, îi răspunsei zâmbind.

— Tudor, strigă Alexandru cu voce aspră, în timp ce privirea lui plină de fulgere descoperi cu mai multă adresă decât a mea pe micul infractor.

Urmă un oftat, zgomotul unei cărți închise în grabă, o alunecare ușoară și băiețelul cu ochii pieziși se strecură în grabă printre obiectele din cameră, în direcția ușii.

— Stai puțin, rosti fratele mare, sub a cărui asprime se ghicea, de astă data, o nuanță de amuzament. Domnul André Faure este conferențiar de limbi clasice la Sorbona. Tudorel este fratele meu, continuă Alexandru Bogdan, care văzând probabil interesul pe care mi-l stârnise copilul, se gândise să facă prezentările de rigoare.

Băiatul nu înălță capul, părând rușinat de tonul sever cu care i se vorbise, dar când obținu învoirea să părăsească odaia îmi aruncă din fugă, cu coada ochiului, o privire plină de complicitate.

Așa am făcut cunoștință cu Alexandru Bogdan și cu șugubățul lui frățior.

— Tudorel i-a scos sufletul tatii cu curiozitățile lui. Ca să se liniștească mi l-a încredințat pentru o vreme mie, declară Alexandru zâmbind, în timp ce ușa se închise în urma intrusului din raft. Acum a devenit un personaj nelipsit din biroul meu.

— Observ că nu îl tolerezi cu plăcere, mi-am permis să remarc imediat.

— Tudor este un copil excepțional, dar e prea fraged pentru cât vrea să știe. Surmenajul intelectual este foarte periculos. Acum vrea să învețe grecește și latinește. Probabil ai observat că rafturile de jos ale bibliotecii sunt golite de cărți. Am făcut acest aranjament anume ca să nu mai ajungă la ele. Totul s-a dovedit a fi însă zadarnic. Într-o zi l-am prins învățând să

socotească după cartea de telefon și, după cum vezi, s-a deprins să se cațăre pe rafturi până sus. În ciuda prevederilor mele, face numai ce vrea. Eu stau prea puțin acasă ca să-l pot supraveghea, iar sora mea, Leila, are o slăbiciune atât de mare pentru el, încât se lasă totdeauna convinsă să-l îngăduie în bibliotecă.

•

Se înserase și amurgul, cu jocurile lui de umbre, dădea un farmec nou interiorului în care ne aflam. Doar grupul de maimuțe dăltuite în cristal își pierduseră strălucirea pe care o avuseseră în lumina vie a soarelui. Păreau acum un grup de animale cenușii și triste, care se ghemuiseră între ele de teama zgomotelor nopții. Le-am împins puțin în lumina ultimelor raze de soare, în nădejdea că își vor recăpăta strălucirea de flacără sălbatică, dar mica sculptură continuă să rămână întunecată, și tristă. În penumbra aceasta, chipul lui Alexandru, cu o cută adânc săpată pe frunte, mi se păru deosebit de sever.

— Interiorul acestei camere este foarte atrăgător, am mărturisit eu, rupând clipa de tăcere, și am văzut un manuscris care ar stârni invidia oricărui colecționar.

Cuta de pe fruntea lui Alexandru se adânci mai mult.

— Manuscrisul acela, spuse el încet, conține atâtea mistere încât a devenit pricina insomniilor noastre. Mă refer la mine și la profesorul Greceanu.

— Mă faci curios, am declarat eu.

— Vrei, desigur, să ți-l arăt, spuse el ridicându-se, dar te previn că îți iei o mare răspundere; o parte din întrebările noastre fără răspuns te vor chinui de acum încolo și pe dumneata.

În clipa când Alexandru se îndrepta spre piedestalul pe care se afla manuscrisul desfăcut, în hol răsunară voci vesele.

— O frumusețe, frumusețe, exclamase curtenitoare vocea profesorului Greceanu. Ai un costum splendid, Leila. Vocea fetei nu se mai putea distinge. Nu, n-am să lipsesc, mai spuse el, deschizând ușa biroului lui Alexandru.

— Bună seara, domnilor, ne salută el jovial. Dar Alexandre, ce faci? se alarmă profesorul văzându-și asistentul cu manuscrisul prețios în mână.

— Voiam să i-l arăt lui André Faure.

— Ei cum, așa te porți cu oaspeții? Și tocmai când eu vă aduc o veste bună! Am aranjat să plecăm două săptămâni în vacanță pe litoralul Mării Negre, numai noi trei. Ei, ce ziceți?

— Cred că ne-ar prinde bine la toți puțină odihnă, spuse Alexandru și figura lui, până atunci excesiv de concentrată, se destinse ca prin minune.

• Capitolul II

DISPARIȚIA UNEI CĂRȚI RARE.
UN DOCUMENT MAI NOU
POMENEȘTE DESPRE STATUIA LUI AHILE
ÎN INSULA LEUCE

Sosisem de câteva zile pe malul Mării Negre și mă lăsasem cu desăvârșire pradă leneviei și liniștei de care eram atât de avid.

Găseam acestui colț de litoral un farmec pe care marile plaje din Mediterana îl pierduseră de mult. Acolo, nemaipomenita înghesuială, jocul nebun al schiorilor pe apă, forfota ambarcațiunilor, orchestrele și distracțiile zgomotoase din localurile la modă alterează poezia nesfârșitelor întinderi.

Alesesem acest colț lăturalnic, după o îndelungă chibzuire, împreună cu cei doi prieteni români, camarazi în ale științei. Corturile noastre erau instalate în apropierea unui sat de pescari, la o distanță remarcabilă de orice stațiune. Erau dispuse în formă de triunghi, distanța dintre ele fiind cam de două sute de metri. Această precauție o luasem numai pentru a ne feri vacanța de orice discuție savantă spre care ne-am fi simțit sigur atrași, în calitate de colegi de breasla. Oprelиștea fusese stabilită de fapt numai pentru orele de dimineață, întrucât la prânz ne întâlneam regulat.

Vacanța ne-o organizasem cu multă simplitate. În fiecare zi, unul dintre noi făcea oficiul de bucătar, având astfel posibilitatea să-și uimească sau să-și înspăimânte tovarășii cu vreun fel de mâncare ce nu figura în niciun manual de bucătărie. După-amiezile le petreceam împreună, făcând canotaj sau plimbări lungi pe întinderile fierbinți de nisip.

Întâiul episod al întâmplării, care avea să tulbure aceste rânduieli, s-a petrecut într-o dimineață. Ieșisem tocmai din apă și mă trântisem în nisipul mărunt, lăsându-mi trupul în arșița dogorâtoare a soarelui. Pacea mării era de nedescris. Briza răcoritoare îmi umplea nările cu mirosul de sare al apelor, iar o adiere ușoară umfla pânzele verzi ale cortului lui Alexandru, în preajma căruia nu se observa nicio mișcare.

Am închis ochii, încercând să savurez în tihnă farmecul și strălucirea acestor întinderi ce fuseseră cândva izvorul atâtor legende ale antichității.

Mi-am amintit cum pe aceste locuri, unde odinioară se întindea cetatea Tomis[2], avusese loc tragedia Medeii[3]. Undeva, la vărsarea Istrului[4], pare să se fi aflat faimoasa insulă în care Ahile[5] fusese îngropat de mama sa, nimfa Thetis. Teatrul unor lupte fără de sfârșit, aceste locuri oferiseră cândva, cu mii de ani în urmă, priveliștea unor întinderi de scaieți și mărăciniș, sălaș al geților cu înfățișări războinice, cu tolbele pline de săgeți unse cu venin de șarpe, despre care scrisese Ovidiu, poetul exilat, ce cutreierase aceste tărâmuri, purtând în suflet nostalgia Romei.

Brusc, avalanșa gândurilor mele fu întreruptă de o senzație supărătoare. Nu auzisem niciun zgomot până atunci și totuși aveam impresia că sunt observat, studiat cu atenție de cineva. Deschisei ochii și printre lacrimile provocate de lumina crudă a soarelui, zării o apariție minusculă, însoțită de o înspăimântătoare dihanie neagră.

Apariția nu era decât un băiețel aproape gol, a cărui siluetă delicată încremenise în apropierea mea. La o privire mai atentă, întrezării o figură pătrată, un păr vâlvoi și două plezniturі înguste în dreptul ochilor. Copilul mă ațintea ca și cum două raze subțiri izvorau de sub dungile lunguiețe ale pleoapelor lui. Părea intrigat, și parcă ar fi vrut să mă întrebe ceva. Când ochii ni se întâlniră îmi zâmbi, duse conspirativ un deget la buze și o luă la goană, depărtându-se fără zgomot, așa cum apăruse. În urma lui mergea molcom dihania fabuloasă, care se dovedi a fi un câine așa de mare și lățos cum nu-mi mai fusese dat să văd.

•

O dată cu apropierea amiezii, razele soarelui cădeau din ce în ce mai pieziș. Ploaia de lumină, reflectată cu dărnicie de suprafața lucie a mării, se transformă în dogoare. Briza aproape încetase și căldura mă făcu să mă adăpostesc în cort.

---

[2] Tomis, denumirea cetății grecești care se ridică pe locul Constanței de astăzi.

[3] Medeea, eroină legendară a antichității. Ovidiu afirmă în „Tristele” (cartea III, cântul IX) că numele orașului Tomis provine de la verbul grecesc „temno” = a tăia, întrucât în acest loc Medeea l-a înjunghiat pe fratele ei Absirt.

[4] Istrul, veche denumire a Dunării.

[5] Ahile, eroul principal al „Iliadei” lui Homer. Cel mai viteaz dintre războinicii greci care au asediat Troia.

— André, mă auzii strigat.

Am recunoscut vocea gravă a lui Alexandru.

— Ei bine, ai renunțat la singurătatea de dimineață? l-am întrebat, ridicând una dintre perdelele subțiri ale cortului.

— Nu, deloc. Sunt tot atât de solitar ca tine. Cât despre profesor văd că nu dă niciun semn de viață. Lucru foarte îngrijorător, dacă ținem seama că azi e de jurnă, îmi spuse el râzând.

Tăcu. Se afla acum în fața intrării, dar cortul meu fiind mai scund decât statura lui nu-i puteam zări fața.

— E vorba de cu totul altceva, spuse el, aplecându-se pe un genunchi și ațintindu-mă cu privirea lui pătrunzătoare. Venisem să te întreb dacă nu cumva ai renunțat la convenția noastră și mi-ai luat „Historia Naturalis” din cort.

— O, bătrânul Pliniu nu e o lectură pentru vacanță! Ce făceai cu el? l-am întrebat râzând.

— André, să lăsăm gluma. Volumul acesta este foarte important pentru mine.

Îmi dădeam seama de acest lucru după figura lui îngrijorată și l-am asigurat ca nu-i luasem nicio carte și nici nu știusem că adusese cu sine acel faimos manuscris.

— Foarte curios, șopti el, pătrunzând în cort și așezându-se în apropierea mea.

— Cred că nu l-ai căutat bine. Nu pătrunde niciun amator de Pliniu în schimnicia noastră…

Clătină capul neîncrezător.

— E curios faptul că acest volum a apărut în locuința mea de la București tot așa de neașteptat și inexplicabil precum a dispărut acum.

Era rândul meu să-l privesc neîncrezător.

— Când ai o bibliotecă cu mii de volume, începu el, este posibil să nu știi de rostul unei cărți; să fi cumpărat-o împreună cu altele și să fi așezat-o pe undeva, fără să-i fi dat prea multă atenție. Dar când această carte este un manuscris de prin secolul XII, copiat pe pergament subțire, când posedă o legătură în formă de casetă din marochin și abanos încrustat cu fildeș, și argint, și când o găsești nu aruncată în vreun ungher ci tronând pe birou, deși nimeni din casă nu-și amintește cum a ajuns acolo, ce concluzie poți trage?

Am ridicat din umeri. Era limpede că o carte care, prin raritatea ei, ar fi stat la loc de cinste în orice mare muzeu din lume n-ar fi putut trece neobservată de un colecționar experimentat ca Alexandru.

— Poate ar fi bine totuși să mă inițiezi în tainele acestui manuscris, am riscat eu.

— Îți amintești, desigur, spuse el, legendele acelea de necrezut, în care vechii greci au învăluit sfârșitul lui Ahile și la care se referă mal toți autorii antici.

Îl privii uimit. Trecuseră mai bine de două mii de ani de când legendarul Ahile, cel mai viteaz dintre eroii greci ai „Iliadei”, și-a găsit moartea sub zidurile Troiei, răpus de săgeata otrăvită a lui Paris. Legendele vechii Helade, lăsau să se întrevadă ideea că Ahile ar fi avut o soartă diferită de cea a morților de rând. Astfel se susținea că mama sa, nimfa Thetis, obținuse de la Jupiter permisiunea de a-și duce fiul în Insula Fericiților, un fel de paradis profan, unde flori de aur răsăreau din pământ și viața era lipsită de lacrimi. Urmând tradiții mai realiste, alte versiuni susțineau că Thetis își însoțise fiul într-o insulă a Mării Negre. Acolo, legendele îi atribuiau ca soții pe câteva dintre celebrele eroine ale antichității: Medeea, Ifigenia[6], și pe Elena[7]. Se mai spunea că un templu și o statuie au fost ridicate eroului grec în această insulă aproape fabuloasă.

— Statuia lui Ahile, aflată probabil, cândva, într-o insulă a Pontului Euxin, mă preocupă în mod deosebit, spuse Alexandru.

— Din câte îmi amintesc, dintre istoricii vechi, Pausanias[8] dă cele mai multe amănunte în legătură cu această legendă:

„*Est in Euxino*, încercai eu să citez din memorie, *circa Nili ostia insula Achilli sacra, cui Leuce nomen*: *patet ea stadium XX ambitu, sylvis undiq*; *condensa, et cum feris*; *tum mitibus bestijs referta.*”

---

[6] Ifigenia, fiica lui Agamemnon, sacrificată de tatăl ei pentru ca vânturile să conducă ambarcațiile grecești către Troia.

[7] Elena, soția regelui Menelau. Răpită de Paris ea a fost cauza războiului troian.

[8] Pausanias, istoric care a trăit sub împăratul Marc Aureliu. Autor al unei cărți intitulate „Veteris Graeciae descriptio” (Descrierea vechii Grecii).

— „*In ea Achillis delubru, simulacru est*”[9], completă Alexandru grav. De-altfel, după cum știi, o serie de istorici și geografi vechi, ca Antonius Liberalis, Strabon, Plinius cel Bătrân și Pomponius Mela menționează cu toții aceeași insulă: Leuce, denumită și Achilleia.

— Vrei să spui că acorzi un sâmbure de adevăr acestei foarte frumoase povești? l-am întrebat, aruncându-i o privire plină de curiozitate.

— Nu pot să mă aventurez atât de departe cu presupunerile. Realitatea este că mă interesează această poveste, sau mai precis că a început să mă intereseze din clipa când pe biroul meu a apărut în mod miraculos acel exemplar din „Historia Naturalis”. Vrei să vii puțin în cortul meu? Am să-ți arăt ceva care are să te umple de mirare.

L-am urmat tăcut și m-am așezat în umbra pânzelor verzi ale cortului său. Alexandru se strecură înăuntru, de unde se întoarse, după câteva clipe, cu un etu transparent, care conținea un mic manuscris.

— Am găsit acest pergament, spuse el așezându-se lângă mine, între paginile cărții de care ți-am vorbit. L-am extras de acolo, ca să nu se deterioreze. E scris în limba latină și, după cum vei vedea, textul nu-i aparține lui Pliniu și este relativ recent.

M-am cufundat în descifrarea manuscrisului și am tradus următoarele:

„Aflând de legenda corăbiei fără echipaj, ce rătăcea în Pontul Euxin, purtând la bord statuia Zeului Apelor și întrucât în mâinile mele a căzut o hartă găsită asupra unui pirat ce și-a dat sfârșitul la Edi Kule[10], am pornit pe urmele lui Pausanias. Am pătruns în Pont. Zeul Apelor are fața de fildeș și frumusețea virilă a lui Ahile. „*Un leu înfuriat are ochii mai puțin fioroși*”. Din ochii lui țâșneau lacrimi grele. Doi șerpi de aur, încolăciți de soclu, prindeau în gurile lor deschise lacrimile eroului. Vai mie însă, am nesocotit prevenirea bătrânului Pliniu și mă voi stinge aici, neîmbrățișat de albastrul cerului!”

---

[9] Citat din Pausanias: Descrierea vechii Grecii, cap. XIX. „Se află în Marea Neagră, către vărsarea Dunării, o insulă consacrată lui Ahile care se numește Leuce, având un circuit de aproape patru km. Ea este acoperită cu păduri care abundă în animale sălbatice de toate speciile. În ea se află un templu și o statuie a lui Ahile.”

[10] Edi Kule, vestita închisoare a celor șapte turnuri din Constantinopol.

O curiozitate fără margini îmi paraliza mintea, făcându-mă incapabil de orice deducție. Un om care trăise relativ recent, în vremea supremației imperiului otoman, afirma pur și simplu că văzuse această statuie misterioasă!

— În carte nu se afla nicio hartă? am întrebat eu.

— Nu, am căutat zadarnic. Lipsiți de hartă și de orice indicație privind locul unde se află, sau se afla această statuie, orice încercare de a o găsi părea destinată eșecului și de aceea ne-am ocupat mai mult de reconstituirea extraordinarei aventuri a autorului acestui mic manuscris.

Eu cred că acest om era originar de undeva din Peninsula Italică, pentru că textul este scris în limba latină și este probabil ca un om care își presimte sfârșitul să scrie în limba care îi este mai familiară. În al doilea rând, el însuși ne dă o indicație prețioasă: „Am pornit pe urmele lui Pausanias.” Ori Pausanias, după cum reiese din primul capitol al operei sale – a plecat din Italia[11].

El află de o legendă în care se vorbește de o corabie fără echipaj ce rătăcește în Pont, purtând la bord statuia zeului apelor. Omul nostru, care pare să cunoască foarte bine operele istoricilor antici, nu se lasă orbit de aspectul mistic al legendei și consideră că această statuie ce rătăcește pe ape este chiar statuia lui Ahile, din insula Leuce, răpită probabil de pirați Nu-mi pot explica însă misterioasa dispariție a echipajului acestei corăbii.

— Îți este cunoscută legenda, corăbiei fără echipaj? l-am întrerupt eu pe Alexandru.

— Nu. După informațiile mele, această legendă a dispărut și nu am reușit să o aflu nici măcar transmisă pe cale orală, în satele de pe litoral și cu atât mai puțin consemnată undeva.

Ceea ce i-a folosit mai mult autorului acestui manuscris este harta piratului de la Edi Kule cu ajutorul căreia pătrunde în Marea Neagră și găsește statuia, care pare să fie într-adevăr aceea a lui Ahile, din insula Leuce. În text, după cum ai observat, nu se face niciun fel de asemănare între statuie și Neptun, zeul apelor. Este amintit, în schimb, o dată direct și o dată indirect Ahile. Direct, când scrie: „Zeul mărilor are fața de

---

[11] În capitolul I din „Descrierea vechii Grecii”, Pausanias afirmă că la intrarea în Grecia a întâlnit Capul Coloanelor pe care nu ar fi avut cum să-l întâlnească dacă pleca din Constantinopol.

fildeș și frumusețea virilă a lui Ahile” și indirect, în fraza imediat următoare: „Un leu înfuriat are ochii mai puțin fioroși”. În felul acesta autorul documentului îl citează pe Homer, care referindu-se la Ahile, în cântul al XIX-lea din Iliada, se exprimă cu aceleași cuvinte de mai sus.

Un element neașteptat îl constituie cei doi șerpi de aur încolăciți pe soclu. Este totuși probabil ca, fiind vorba de un monument funerar, sculptorul să fi recurs la acest adaos, ce lipsește statuilor cunoscute ale eroului antic grec, pentru a crea un efect puternic. Ultima frază a rămas însă pentru mine o mare enigmă. Acest om arată că va muri fără să vadă cerul albastru, deci într-o peșteră sau poate într-o închisoare, și că ar fi putut evita moartea dacă ar fi ținut seama de o prevenire a lui Pliniu cel Bătrân.

Care să fie oare acea prevenire?

— Într-adevăr, am răspuns. Pliniu în „Istoria Naturii” se referă la această statuie cu totul întâmplător și nu pomenește de niciun secret menit să apere statuia și care ar fi provocat moartea celor care se apropiau de ea.

O umbră de amărăciune întunecă privirea inteligentă a lui Alexandru.

— Ce ai de zis? mi se adresă el.

— Dacă îmi îngădui o simplă întrebare: Unde este statuia acum?

Izbucnirăm amândoi în râs.

— Nici în apă, nici pe uscat, îmi răspunse interlocutorul meu, imitând jocurile de cuvinte ale Pitiei[12].

•

Câteva minute mai târziu ne îndreptam cu pași grăbiți spre cortul profesorului. O foame de lup ne făcuse să amânăm preocupările iscate de documentul misterios.

Deși ne văzuse venind, arheologul continua să bată darabana într-o tingire, anunțând jovial ora mesei.

— Ce mâncare avem? întrebă de la distanță Alexandru, mai mult ca să-i potolească entuziasmul.

— Pește, ne strigă profesorul, ducând palmele căuș la gură și astfel renunță la gălăgioasa-i tingire.

---

[12] Preoteasa oracolului din Delfi, cel mai cunoscut din antichitate, în general răspunsurile date de ea erau foarte echivoce.

Ne aruncarăm unul altuia priviri disperate. Cu câteva zile în urmă, simpaticul bătrân ne servise peștii prăjiți cu solzi cu tot.

• Capitolul III

URSU

Cortul meu strălucea sub razele lunii. Am intrat și m-am trântit cu mâinile sub cap pe salteaua pneumatică. Petrecusem o zi agitată. Alexandru avusese dreptate. Secretul manuscrisului din cartea dispărută îmi alungase liniștea. Gândul că n-am să pot dormi îmi provoacă adesea supărătoare insomnii. Ascultam zgomotul valurilor, numărându-le ritmice: unul, două… Încă unul, două… trei… patru… În speranța că poate totuși voi izbuti să ațipesc.

Deodată sării ars. O dihanie negricioasă se strecura printre perdelele cortului meu, curajoasă, cu ochii fosforescenți și mârâind înfundat. Noroc cu insomniile, altfel deșteptarea nu mi-ar fi fost prea plăcută. Am aprins lanterna. Probabil stăpânul neașteptatei dihănii dădea târcoale cortului meu și o trimisese mai întâi pe ea în recunoaștere. Nu mă înșelasem. Curând auzii glasul unui băiat:

— Ursu! Ursu!

Văzând că am aprins lumina, își făcuse, cred, socoteala că auzindu-i vocea o să ies și o să-l poftesc înăuntru. Nu l-am dezamăgit.

— N-a intrat cumva la dumneata un câine? mă întrebă el, jucându-și foarte bine rolul.

— Ba da. Vino înăuntru.

Era fericit că îi reușise planul. L-am privit cu atenție și de astă dată l-am recunoscut. Băiețelul din fața mea era chiar Tudorel, fratele cel mic al lui Alexandru.

— Tudor, cum ai ajuns aici?

— Acum locuiesc în sat, la părinții mei. Tata este un bătrân lup de mare și-i plecat în larg. De-acasă am fugit acum, sărind pe fereastră.

— Bine, dar este târziu.

— Sunt cu Ursu și el nu este un câine ca oricare. Este un câine cu școală, îmi spuse băiatul cu mândrie. A fost al unor grăniceri cu care eu eram prieten și mi l-au dăruit când a împlinit vârsta

de pensie. Nu îndrăznește nimeni să se apropie de mine când sunt cu el.

Pentru conformitate, câinele îmi arătă niște colți albi și încă ascuțiți.

— Ei bine, cu ce te pot ajuta? l-am întrebat eu bănuitor, în timp ce o idee subită îmi lumină mintea.

Băiatul nu răspunse, dar urmărindu-i privirea am văzut că se uita cu jind la lanterna mea.

— E târziu, mi-e teama să nu rătăcesc drumul acum. Mi-ar trebui o lanternă, se hotărî el.

Nu credeam o boabă.

— De ce i-ai șterpelit cartea lui Alexandru? l-am întrebat eu pe neașteptate, dând glas ideii care mă obseda.

Tudor își pierdu cumpătul. Privea înspăimântat spre pânzele subțiri ale cortului și se vedea că se temea să nu fim auziți.

— Nu eu, el… îngăimă băiatul încet.

— Cum?

— Cartea e a mea, rosti el hotărât.

— Nu înțeleg, explică-mi.

— Și-mi dai lanterna?

— Numai după ce aflu despre ce-i vorba.

— N-o să-i spui lui Alexandru?

— Nu.

— Juri?

— Jur.

— Repetă după mine: „Să am crampe și cârcei dacă îmi calc făgăduiala”.

Am repetat docil, însemnând cu seriozitate pe hârtie cuvintele „crampe” și „cârcei”, al căror înțeles nu îl cunoșteam, cu intenția să mă informez a doua zi la profesor.

Mai liniștit, Tudor se așeză într-un colțișor și îmi înșiră povestea unor ciudate întâmplări care avuseseră loc cu oarecare vreme în urmă.

Trebuie să spun că, deși cunoșteam binișor limba română, istorisirea plină de vioiciune și culoare a lui Tudorel m-a pus în grea încurcătură. Mă voi strădui totuși să o redau întocmai așa cum mi-a povestit-o băiețelul cu ochii înguști de pe malul Mării Negre.

— Aventura a început într-o zi de mult, pe când Ursu, hârjonindu-se cu copii, a căzut într-o groapă. Eu am alergat

repede într-acolo, dar n-am mai dat de urma lui. Mi-am proptit atunci picioarele într-o scorbură și m-am aplecat cât am putut, dar groapa era prea adâncă și de-abia puteam distinge urletul de jale al nefericitului prieten. M-am gândit atunci să-l hrănesc, coborându-i zilnic mâncarea într-un coș legat cu câteva sfori lungi de zmeu. O vreme Ursu a trăit așa, de unul singur, consumând mâncarea pentru care îmi mulțumea cu câteva lătrături, pe zi ce trece mai jalnice.

— I-o fi sete, săracul, își dădu cu părerea Vasilică al învățătorului, unul dintre băieții cu care făceam în fiecare zi sobor la gura gropii cu pricina.

— Of! că prost mai ești! se sumeți Petrișor al lui Marin șoferul. N-ai văzut că oamenii când e să dea de apă, sapă groapă și fac puț? Dacă groapa-i adâncă, musai înăuntru e și apă!

— Da' cum o să stea, mă, câinele în apă, că doar nu-i pește, se hlizi la el Mihai, un alt prieten de-al nostru.

Petrișor a tăcut rușinat. Mihai era cel mai mare dintre noi toți și pesemne că știa el ce spune când își da cu părerea.

— Măi, a spus frate-meu mai mare că are să moară, se grozăvi Mehmet, feciorașul cel mai mic al lui Harun pescarul. A văzut el o dată un câine care, tot așa, căzuse în niște gropi întunecoase, de-i căzuse părul și dinții și semăna foarte bine cu Ducă-se pe pustii.

— Hai mă, să-l scoatem, se rugă Radu, care, de trist ce era, nu-și descleștase gura până atunci.

— Mie mi-ar fi frică să mă bag după el, șopti înspăimântat Mehmet cel mic.

— Pe mine nu mă lasă tata, se spălă pe mâini Vasilică al învățătorului.

— Să-i punem mâncare într-o plasă de pește și când Ursu se suie să mănânce, hop, îl tragem afară, zise iar Radu.

Dar Mihai se dovedi și de astă dată mai deștept decât toți.

— Da, da' cum să tragem noi, mă, cogeamitea dihanie? Ce-i cât un guvid? strigă el.

Mințile noastre se puseră pe judecăți adânci. Ne-am apucat de treabă și după multă trudă și încercări neizbutite l-am tras afară pe bietul câine și încă ceva care ne întregi bucuria regăsirii cățelului. De plasă se agățase și o cutie de lemn, tare frumoasă.

Toți făceam acum fel de fel de planuri. Era o cutie grozavă! Am hotărât, în sfârșit, s-o deschidem și să facem înăuntru

depozitul micii averi, de bile, cârlige de undiță, nasturi și arșice. Când fu vorba să trecem însă la treabă, pe toți ne cuprinse o oarecare îndoială.

— Dac-o fi înăuntru un duh rău, ca-n „O mie și una de nopți”? șopti înfricoșat Mehmet cel mic.

— Sau o comoară cu nestemate de toate culorile?

Deodată ne-nviorarăm.

— Sau un coif!

— Nu, mai bine un scut și-o suliță!

— Da’ dac-o fi v-un duh? insistă Mehmet.

— Sau un balaur care să ne mănânce pe toți?

— Știți ce, interveni atunci Mehmet, luăm cutia și o punem în geamie. Dacă stă acolo o săptămână, duhul își pierde puterea și o deschidem.

Părerea lui nu era rea și din această pricină sarcina i-a revenit, în urma hotărârii generale, celui mai mic și mai fricos dintre noi toți, lui Mehmet.

Cuminte din fire, Mehmet se achită de însărcinare, deși gurile rele susțineau că ieșise din geamie cu pantalonașii uzi, dar cutia stătu în sfântul locaș, bineînțeles, fără știrea muezinului.

Când sosi, în sfârșit, clipa cea mare și eu învârtii briceagul în broasca ruginită, nasurile băieților se aplecară pline de curiozitate.

Capacul sări în sus.

— Pfui!? strigarăm toți odată.

Dezamăgirea ni se putea citi pe chipurile schimbate.

— Nici coif, nici nestemate…

— Nici măcar un balaur sau un duh…

— Doar o carte prăfoșată, mucegăită și fără poze…

Singur eu m-am bucurat. Am răscumpărat-o cu ușurință, dându-le pe ea câteva bile vechi. Scrisul acela înflorit îmi plăcea. Ce secrete, ce istorii necunoscute or fi fost însemnate acolo?!

După ce am încercat zadarnic să mă descurc singur, în biblioteca lui Alexandru, am hotărât să folosesc știința fratelui meu. Am luat cartea și i-am pus-o pe birou.

Cartea îl interesase pe Alexandru, manuscrisul și mai mult. Îl studia, vorbea aproape zilnic despre el cu prietenii și cu colegii lui. Din rafturile bibliotecii eu am ascultat. Legenda statuii. Citisem legendele vechii Grecii, Iliada… auzisem ipotezele lui Alexandru despre manuscris și cunoșteam în plus locul unde se

găsise cartea. Vreau acum să cobor în groapă, să caut statuia, și-mi trebuie o lanternă. (A mea era cea mai bună).

— Mi-o dai, somă el.

— Tudorel, groapa poate să fie adâncă, acolo a murit un om, terenul pe aici e șubred, puteți întâlni reptile periculoase și primejdii nebănuite. Ia lanterna. Ți-o dăruiesc cu condiția să nu cobori în peșteră. Trebuie să vorbești cu Alexandru. Are să te ajute.

— N-are să mă ia.

— Ba da.

Luă lanterna, dar mâna îi tremura ușor.

— Respecți condiția?

— Da.

• Capitolul IV

PROFESORUL SE HOTĂRĂȘTE
SĂ TREACĂ LA ACȚIUNE...
POVESTIREA UNUI TURC BĂTRÂN

Cadranul luminos al ceasornicului strălucea în umbră ca un mic soare de metal. Era ora cinci. Voiam să mai dorm. Nu reușii. Am ieșit pe plajă. Dimineața era limpede și aproape prea strălucitoare. Lumina venea zburând dinspre orizont, aidoma unei dantele albe de spumă, între albastrul adânc al mării și azurul senin al cerului.

În dimineața aceea simțeam că nu voi putea suporta singurătatea. Voiam să mă îmbrac și să-l vizitez pe profesor. Aplecându-mă să-mi caut șortul m-am împiedicat de ceva. În fața cortului, pe jumătate îngropată în nisip, se afla lanterna mea!

Am rămas așa multă vreme, cu hainele în mână și cu ochii pironiți la obiectul metalic ce strălucea la picioarele mele. L-am ridicat fără să mă gândesc că apariția mea, în pijama, cu hainele într-o mână și lanterna în alta, ar putea să uimească. Eram obsedat de un singur gând. Tudor nu acceptase condiția, îmi lăsase lanterna și plecase, hotărât să se descurce cu mijloace proprii. Unde se afla oare acum? Îngrijorarea mă făcu să grăbesc pașii.

M-am oprit în fața cortului galben al arheologului.

— Domnule profesor!

Niciun răspuns.

Am împins perdelele. Nimeni. Pe perete, prins într-un ac cu gămălie, un bilet. „Sunt cu Alexandru în sat!” M-am îmbrăcat repede. Am aruncat pijamaua în cortul profesorului și m-am îndreptat spre satul de pescari ce se zărea albăstriu în ceața depărtării.

Satul cu căsuțe albe, ascunse între pomi și tufișuri, părea adormit. Câteva femei bătrâne mă călăuziră spre casa bătrânului Bogdan, după ce mă cercetară îndelung curioase.

Am bătut în poartă. O femeie vârstnică veni să-mi deschidă.

— Alexandru e aici? am întrebat eu salutând în grabă.

— Nu, a plecat aseară la Soliman. Trebuie să se întoarcă, dar domnul profesor a dormit aici. Poftiți, zise ea deschizând larg poarta și pornind înainte să-mi arate drumul.

— Și Tudor?

— E plecat cu băieții într-o excursie, spuse ea cu o duioasă mândrie ce mă făcu să ghicesc că este mama celor doi frați.

Am sărutat mâna aspră, voind să scuz întrucâtva purtarea mea lipsită de ceremonie și am împins ușa odăii în care îmi arătă că se află arheologul.

Profesorul adormise îmbrăcat, pe un așternut scund. Pe o măsuță, în apropierea lui, se afla voluminosul manuscris al „Historiei Naturalis” și micul document care ne subjuga pe toți.

N-aveam vreme de pierdut. Am atins ușor mâna bătrânului.

Deschise somnoros ochii.

— Nu știu, statuia aia sau Tudor ne-a zăpăcit pe toți, izbucni el, întorcându-se pe partea cealaltă.

N-aveam încotro, am insistat.

— Cred că Tudor a coborât în peșteră!

— Ce?

În capul oaselor, arheologul mă privea întrebător cu ochii, din care dispăruse orice urmă de somn.

I-am povestit tot ce știam și mai ales ce bănuiam.

— Niște copii într-o peșteră necercetată încă de nimeni?! Și Alexandru care nu mai vine, izbucni el căutându-și cu nervozitate pantofii la marginea patului. Nu încape îndoială că s-au dus în peșteră, continuă el să monologheze, și dacă vrei să știi, André, toată vina o poartă un bătrân nesocotit ca mine.

— Nu înțeleg.

— Am bănuit întotdeauna că numai Tudorel se poate ascunde în dosul apariției și dispariției manuscrisului, dar Alexandru subaprecia perseverența neînsemnatului său frățior și pe mine lucrul acesta mă supăra. Vezi, André, există numeroase cazuri când copiii, din pură întâmplare, sau din nepotolita lor sete de aventuri, fac descoperiri arheologice foarte importante. Cu Tudorel este însă altceva: băiatul are talent, și fără să mă gândesc că va ajunge atât de departe, pe mine competiția dintre cei doi frați m-a pasionat. Dintr-un alt punct de vedere am avut dreptate. Tudorel ne-a luat-o înainte și știe că statuia se află, sau se afla, într-o anumită peșteră.

— Statuia se află în apă, răsună glasul răspicat al lui Alexandru care, intrând în cameră, prinsese ultimele cuvinte ale profesorului.

Ne uitarăm uimiți unul la altul.

— Nu știu unde se afla în vremurile de demult, ne lămuri el, dar acum șaptezeci și opt de ani, când Soliman era flăcău, se pare că ea se afla în apă.

•

Aproape centenar, Soliman se retrăsese într-o locuință ridicată pe o faleză care îi oferea perspectiva neștirbită a imensității mării. Era mărunt, uscat și de o pedantă curățenie în toată ființa și puținele lucruri pe care le avea cu el. Ceata veselă a celor mici era nelipsită în jurul locuinței lui Soliman și pentru că împrejurimile erau acolo neobișnuit de frumoase și pentru că nimeni altul nu știa să povestească atâtea istorii despre oameni și fapte din trecute timpuri…

La el, Alexandru, și mai târziu Tudorel, văzuseră pentru prima oară o mică colecție de amfore grecești, vechi de mii de ani, ridicate de pe fundul vrăjmaș al mării, de pe locul unde cândva se scufundase o corabie.

Știa oare Soliman ceva despre statuia lui Ahile, din insula Leuce?! La întrebarea lui Alexandru, turcul clătinase încetișor capul. Nu auzise vreodată de existența acestei statui aflată pe malurile Mării Negre.

Alexandru se pregătea de plecare când, apăsându-i brațul cu mâna lui uscată și ușoară, Soliman îl forțase să se așeze și îi ceru să-i povestească cu de-amănuntul conținutul documentului vechi. Alexandru îl cită cuvânt cu cuvânt. Soliman tăcea. Pleoapele îi căzură peste cenușiul ochilor și stătu mult așa, părând adormit sub razele lunii. Părea obosit. Alexandru își reproșa că i-a tulburat odihna.

— „… Doi șerpi de aur încolăciți pe soclu prind în gurile lor deschise lacrimile eroului…”, murmura într-un târziu vocea molcomă a bătrânului… Doi șerpi…

Pleoapele îi tremurară ușor, descoperind lucirea cenușie a ochilor săi tulburi.

— Știu, Alexandre, o istorie veche cu doi șerpi, șopti el și începu să istorisească o întâmplare de demult.

În tinerețea lui, Soliman fusese prins de furtună, pe când se afla cu barca plină de pește în apropierea unor stânci.

Încărcătura era grea. Cu el mai erau doi tineri. Marea era ca un cazan în clocot. Luptau din greu pentru a se feri de izbitura nimicitoare a stâncilor. O mișcare greșită și unul dintre furcheții care fixau vâsla căzu pe fundul apei. Cu o singură lopată nu mai puteau lupta cu valurile. Erau cu toții tineri și nu știau ce-i frica. Erau mai grijulii de pierderea bărcii și a încărcăturii decât de propria lor viață. Cei doi tovarăși ai lui Soliman se scufundară în căutarea furchetului dar… pe fundul mării le apărură în față doi balauri înspăimântători, cu gurile căscate, cu limbile atârnându-le lacom. Tinerii se ridicară greu la suprafață, albi ca varul. Barca fu zdrobită de valuri iar pescarii au scăpat înotând. Multă vreme de atunci oamenii au ocolit locurile acelea. Apoi lucrurile s-au uitat, pentru că niciodată monștrii nu s-au mai arătat altcuiva.

Soliman ținea minte stâncile acelea. Se aflau undeva aproape de țărm.

•

— Oriunde ar fi, în apa sau pe uscat, mormăi profesorul plimbându-se nervos prin cameră, nu ne putem gândi la statuie până nu dăm de urma dracilor de copii.

Alexandru, care abia luase cunoștință de năzdrăvana inițiativă a frățiorului său, se rezemase palid de ușă, cu brațele încrucișate pe piept.

— Vei lua automobilul meu, i se adresă profesorul și te vei duce la secția din Constanța, a „Institutului de cercetări arheologice”. Fostul meu student, Ștefan Ionescu, care conduce secția, trebuie să ne găsească imediat o echipă de scafandri autonomi și câteva costume suplimentare. Cu această echipă veți începe îndată sondajele sistematice la baza stâncilor indicate de Soliman.

Veți căuta acolo nu o statuie, sublinie el, aruncându-i lui Alexandru o privire pătrunzătoare, ci o intrare submarină în peștera în care vom coborî eu și André. Deocamdată vreau să știu numai unde se află intrarea în blestemata asta de peșteră și cred că ar fi cel mai nimerit să te interesezi de acest lucru, fără să stârnim panică printre oameni.

Înainte ca profesorul să-și termine fraza, Alexandru dispăru ca o umbră. Între timp eu am devastat magazia gazdei noastre, procurând o frânghie groasă și câteva unelte.

Când am intrat în cameră, l-am găsit pe profesor, pândind parcă sosirea asistentului său. Se afla într-o stare de agitație pe care cu greu și-o putea stăpâni.

Tresărirăm amândoi când în poartă apăru Alexandru.

— N-am făcut nimic, ne spuse el; toți prietenii lui Tudor, care știu unde se află peștera, sunt acum alături de el. Părinții lor știu doar că se află într-o excursie. Doi băieți mai mari, frații lui Mehmet cel mic, cunoșteau locul, dar sunt plecați și ei din sat. Un singur băiețel susține că a fost o dată acolo. Acum se află în pat, cu febră mare. Nu-l puteți lua cu dumneavoastră și este prea mic ca să poată da lămuriri explicite. Am înțeles de la el că locul este departe, dincolo de coama din zare și că trebuie să ieșiți prin partea estică a satului.

Profesorul asculta palid.

— Bine, Alexandre, răspunse el, du-te acum la Constanța.

Alexandru plecă în grabă.

— Și acum… glăsui profesorul după ce ramaserăm singuri…

— Ei bine, câinele, spusei eu bătându-mă peste frunte. Câinele lui Tudorel a fost dresat de grăniceri, le-ar putea găsi urma!

— Să mergem să-l luăm, hotărî profesorul, luminându-se la față.

•

Când ieșirăm pe poartă, mama lui Tudorel, care asistase în zori la o plecare la fel de spectaculoasă a copiilor, rămase încremenită, gândind pesemne ca omul nu se cumințește pe măsură ce îmbătrânește, așa cum pretinde zicala populară.

• Capitolul V

PEȘTERA.
NIȘTE COPII AU PLECAT ÎN CĂUTAREA
UNEI ANTICE ȘI PREȚIOASE STATUI,
IAR NIȘTE SAVANȚI VESTIȚI
ÎN CĂUTAREA UNOR COPII

Alcătuiam într-adevăr o pereche bizară. Profesorul Greceanu, cu figura lui venerabilă de savant bătrân, pășea înainte, ținând în lesă pe Ursu, care mirosea cu conștiinciozitate urma pașilor lui Tudor. În urmă mă târam eu, încărcat cu frânghii și cu un sac cu haine groase și diverse unelte.

După două ore eram topit de căldură, tovarășul meu tremura de enervare, iar Ursu era la fel de calm și de conștiincios ca mai înainte. Poteca șerpuia către un peisaj deluros, acoperit cu pășuni. Soarele se ridicase de două sulițe pe boltă și emana o căldură torida.

— Cel puțin de am ști dacă mai avem de mers o oră sau zece, izbucni arheologul.

Întrebarea rămase fără răspuns. Mârâind surd, Ursu părăsi poteca și o luă peste deal, de-a dreptul prin iarbă.

Urcarăm coama pieptiș. Urma un platou îngust, pe care Ursu ezită puțin. Ne întoarserăm de câteva ori pe urma pașilor noștri. De partea cealaltă coama era foarte abruptă. Terenul slab se prăbușise sub acțiunea ploilor, formând un perete prăpăstios, plin de bolți și fisuri. Câinele mârâia, se avânta într-acolo și ne privea apoi neputincios.

— Probabil copiii au coborât de-a dreptul și Ursu se îndoiește că noi doi suntem capabili de aceeași performanță, am presupus eu.

— Am să-i dau drumul, spuse tovarășul meu. Caută să nu-l pierzi din vedere, André. Eu nu prea văd la distanță.

Cureaua lui Ursu fu desfăcută de zgardă și câinele, după ce se învârti de câteva ori vesel în jurul nostru, coborî pe versantul prăpăstios, îndreptându-se mult spre dreapta, până la o

platformă ce se afla la vreo șase metri mai sus de poalele dealului.

Noi am ales un drum mai ușor accesibil și am pornit în aceeași direcție. Am atins repede platforma. Era destul de largă, presărată cu bolovani de dimensiuni felurite. În apropierea peretelui se remarca o groapă de un metru diametru, ascunsă privirilor de un bolovan mare. În acest loc se oprise câinele, scheunând și mirosind câteva obiecte care nouă ne-au smuls un zâmbet. Înfiptă într-un băț, se afla o bucată de carton pe care stătea scris mare, cu litere albastre: „EXPEDIȚIA S.C.Ș.A.” Deasupra, la capătul bățului, era înnodat un șervet de cânepă, vopsit neîndemânatec în culorile României: roșu, galben, albastru…

— O expediție în toată regula, bufni profesorul, mai degrabă înduioșat decât ironic.

Peste buza gropii ieșea capătul unei prăjini. O traserăm afară.

— Deci cam asta este adâncimea cavității de sub noi, afirmă profesorul, măsurând-o cu pasul. Probabil copiii au adus-o pentru a coborî, alunecând de-a lungul ei.

Întrucât prăjina de care se serviseră copiii era prea puțin rezistentă, pentru a susține greutatea noastră, trebuia să ne servim de coardă. Am legat capătul frânghiei de imensul bolovan, așezat aproape de intrare și m-am strecurat primul prin deschizătură. Mi-am fixat picioarele pe coardă, profesorul mi-a întins lanterna și am coborât până ce am dat cu picioarele de loc tare.

M-am trezit în mijlocul unei caverne, luminată în suficientă măsură de gaura din tavan. Am întins coarda și l-am așteptat și pe profesor. Nu înțelegeam de ce întârzie. Îi auzeam glasul, îmbiind câinele. Am înțeles ce voia să facă abia când l-am zărit la gura peșterii, cu Ursu în brațe. Câinele se zbătea.

— Se vede că amintirile lui despre stagiul în această groapă nu sunt prea plăcute. Abia l-am prins, glumi profesorul.

Își lăsă picioarele să alunece de-a lungul frânghiei. Era o manevră deosebit de grea. Câinele îi ocupa un braț și nu se putea ajuta cu o singură mână. Rămase suspendat, incapabil să coboare. Mă pregăteam să urc până la jumătatea corzii, așa încât să-și poată sprijini picioarele pe umerii mei. În momentul când încercam această tentativă, profesorul se prăbuși în mijlocul unei ploi de pietre, trăgând și coarda după el. Am auzit

apoi un zgomot sec deasupra noastră și ne-am trezit în întuneric. Marele bolovan, de care legasem coarda, se rostogolise și astupase intrarea. Eram prizonierii grotei.

— Încearcă să găsești lanterna, André, îmi strigă profesorul agitat.

Am bâjbâit câtăva vreme cu mâinile pe jos. Solul era plin de pietrele prăvălite din tavan. Îmi amintii că obișnuiam să țin în buzunarul cămășii țigările și bricheta. Din fericire, se aflau la locul lor. Flăcăruia galbenă și tremurătoare a brichetei ne scoase din marea încurcătură. Primul lucru pe care-l zării fu nichelul alb și lucios al lanternei. Am privit-o cu emoție, am încercat-o și am respirat ușurat: Un jet puternic de lumină destramă întunericul. Pata jucăușă, provocată de lanternă, ne dezvălui două culoare: unul care urca și altul care cobora destul de abrupt. Câinele ezită. Îndreptai atunci lumina spre pământul umed. Sub bolta joasă, spre amândouă culoarele, distinsei urmele tălpilor mici ale copiilor.

— Este posibil ca băieții să se fi despărțit în două grupe.

— Cred mai degrabă că au explorat întâi unul dintre culoare și neputând să avanseze s-au întors și au intrat pe al doilea, îmi răspunse bănuitor profesorul.

Ne oprirăm să ne gândim o clipă. Eram mult deasupra nivelului mării: ni se păru mai logic să luăm calea descendentă… Ne hotărâm și ne lansăm pe un drum greu și întortocheat, pe care o spărtură îl întrerupe brusc.

Suspendând lanterna de o frânghie, zăresc un prag la câțiva metri mai jos. Mă agăț de pietre și cobor. Profesorul rămâne sus, așteptând să cercetez dacă drumul este accesibil. Înaintez cu luare aminte. Tavanul coboară din ce în ce mai jos, și repede ajung la un obstacol de netrecut. În fața mea se deschide o groapă neagră. Arunc o piatră și aștept să o aud căzând. După aprecierea mea, cel puțin treizeci de metri adâncime… Revin pe urma pașilor mei. Coborârea spărturii fusese destul de grea, dar nu însemnase nimic în comparație cu urcarea ei. Găsesc câteva prize proaste care îmi permit să urc până la locul unde mă aștepta profesorul. Nu ne rămâne decât să încercăm culoarul ascendent.

Drumul este mizerabili. Ne cățărăm cu greutate. Mâinile și picioarele, ne sunt însângerate de pietrele ascuțite. Suprafețele, mari sunt acoperite cu noroi. Ne oprim la timp, chiar la

marginea unei prăpăstii. Aruncând o piatră, o auzim cazând departe, în cine știe ce hău. Suntem obligați să ne întoarcem, pas cu pas, până ce găsim o altă trecere. Cu mare greutate ne mai putem înțelege, într-atât sângele ne zvâcnește în urechi și mă gândesc cu groază că prin prăbușirea bolovanului peste gura peșterii fusese, poate, înlăturată orice posibilitate de aerisire a culoarelor. Ne simțeam sfârșiți. Pierdusem orice simț al direcției. Continuăm totuși să ne strecuram unul după altul, din ce în ce mai încet. Ne lovim cu capul de plafon. Mă culc pe pântece și încep să mă târăsc. Cotul drept înainte, apoi cel stâng, apoi împingerea sacului și din nou cotul drept.

— Așteaptă-mă, se auzi înfundat glasul profesorului. Fără să vrea, își trădase neliniștea.

Umezeala se amesteca cu transpirația. Minuscule picături de apă ni se agățau de gene.

Culoarul se îngustează de tot. Nu mai avem loc să ne mișcăm coatele sau genunchii. Înaintăm târându-ne pe pântece, cu brațele înainte, agățându-ne cu degetele de pământul sfărâmicios. Rămân cu umerii blocați în coridorul strâmt și degetele îmi alunecă în lut. Gâfâi, cu pieptul strâns, cuprins de spaimă. Tot pământul se strânge deasupra mea și tremur la gândul că voi muri sufocat. Cu un ultim efort reușesc să împing sacul care dispare brusc și, prin culoarul acum eliberat, mă izbește în față un curent slab de aer. Înțelesei iute ca așa cum stăteam astupam complet culoarul îngust și că în urma mea profesorul se afla într-o situație și mai tragică.

Demult nu mai schimbasem o vorbă. Aveam gura uscată. Încercai să vorbesc, dar cuvintele îmi veneau cu greutate. În spatele meu profesorul nu da niciun semn de viață.

Înspăimântat, țâșnesc aproape jumătate de metru. Din acest punct culoarul coboară aproape vertiginos. Nu știu ce mă așteaptă jos, dar nu mai există nicio posibilitate de întoarcere. Aprind lanterna și cercetez panta înclinată, dar nu-i zăresc capătul. Nu am încotro, îmi apăr capul cu mâinile și alunecând pe acest tobogan aterizez în întuneric. Peste puțină vreme, arheologul se află în dreapta mea. Mă ridic cu greutate din lutul gros și aprind lanterna.

Ne aflăm într-o sală nespus de frumoasă, cu pereții alb-gălbui, strălucitori. Stalactitele coboară din tavan ca niște sulițe lustruite, iar pe jos, asemeni unei păduri de colonade, se înalță

semețe spre ele stalagmitele. În mijlocul încăperii se întinde un lac în care coloanele naturale se oglindesc argintii. Suprafața apei e lucie ca metalul și numai arareori câte o picătură de rouă, căzând din tavanul boltit, destramă oglinda.

Pe jos, urme de pași și scheletul unui șarpe unduios. Lumina alunecă ușor printre cristalele de calciu străveziu, cu forme bizare de coloane, de animale nemaivăzute, de flori. Deodată privirea îmi este atrasă de către unul dintre pereți. La baza zidului alb se aflau îngrămădite numeroase lăzi ferecate, cu lemnul putred și legături de metal ruginit. Am ridicat cu ușurință capacul câtorva. Unele păstrau blănuri de mult putrezite, altele grâne înnegrite de vreme. Tovarășul meu își exprimă părerea că aici și-au avut poate tainița acei teribili pirați kakavunioți, care, profitând de tumultul furtunilor, sau de perfidia calmului, atacau corăbiile, furându-le încărcătura.

O altă mișcare a petei jucăușe de lumină îmi smulse o nouă exclamație. O figură hidoasă, săpată în piatră, ne rânjea cu o gură enormă de pe unul dintre pereți.

— Zeul Mithras, adorat în peșteri de vechii daci, exclamă uluit și profesorul. E limpede că peștera aceasta a fost folosită din cele mai vechi timpuri, îmi spuse el cu vocea paralizată de emoție.

La picioarele noastre câinele lui Tudorel scurma pământul cu furie. Din mușuroiul de pământ se ivi o cutiuță metalică. Ce minune descoperise Ursu? O simplă cutiuță de cacao. Am deschis-o. Cuprindea o foaie de caiet acoperită cu un scris copilăresc: „Raportul nr. 1 al expediției S.C.Ș.A.” iscălit de Tudorel. Câteva rânduri subliniate ne-au atras în mod special atenția.

„*Eu, Tudor Bogdan, am descoperit prevenirea lui Pliniu cel Bătrân, fără ajutorul lui Alexandru și știu de ce au murit toți cei ce s-au apropiat de statuia lui Ahile*! *Pliniu spune că păsările din Marea Neagră nu zboară deasupra statuii din insula Leuce. Păsările nu au gândire. Dacă nu zboară înseamnă că nu pot să zboare. Deci statuia era otrăvită. Toți membrii expediției S.C.Ș.A., știind acest lucru, au hotărât să pornească în căutarea viteazului Ahile. Scriu aceasta ca să se știe în cazul când expediția noastră va pieri la datorie.*”

Pe fața profesorului se putea citi atât groaza cât și nedumerirea față de neobișnuita perspicacitate a lui Tudorel.

— Nu se poate să fie adevărat, am șoptit eu.

— Gândește-te la morțile misterioase întâmplate cu ocazia descoperirii mumiei faraonului Tutankamon spuse profesorul. Egiptenii apărau sarcofagele de aur și comorile fabuloase cu care se îngropau faraonii lor cu ajutorul unor otrăvuri foarte persistente, a căror taină s-a pierdut. De ce n-ar fi făcut și grecii același lucru, mai ales când era vorba de o statuie așezată într-o insulă, și care ușor ar fi putut cădea pradă răufăcătorilor!

Tovarășul meu nu apucă să-și termine vorba că sala vibră de un geamăt prelung. Plânsetul ne învălui, părând că pornește din imediata noastră apropiere, de la picioarele noastre sau de undeva de deasupra. Dar zgomotul încetă și se lăsă o tăcere grea. Am strigat și noi. Niciun răspuns. Încăperea era cu desăvârșire goală. Profesorul era alb ca varul și fără glas. La picioarele noastre, câinele lui Tudorel schelălăia încet.

— André, repede o hârtie, izbucni profesorul, căutând cu febrilitate un creion în buzunarele bluzei de pânză.

Niciodată nu-l văzusem atât de înspăimântat. Picături grele de sudoare îi țâșneau de la rădăcina părului, făcându-i adevărate șanțuri albe la tâmplele mânjite de noroi. Mi-am deșertat pe jos țigările muiate de umezeală și i-am întins hârtia argintie care le învelea. Mi-o smulse aproape din mână și scrise cu mâna tremurându-i câteva rânduri.

„Copii, rămâneți pe loc. Nu atingeți niciun obiect găsit. Sunteți în mare pericol!”, am citit eu, în timp ce luminam hârtia. După o nouă răscolire a buzunarelor găsi tocul de la ochelari, introduse biletul în el îl legă cât putu mai bine de zgarda câinelui și-i ordonă să plece în căutarea micului său stăpân. Ursu se îndepărtă cu mersul lui greoi către o latură a peșterii, care se pierdea ca o pâlnie în întuneric.

Urmărind figura profesorului, i-am zărit privirea tristă și cele două dungi adânci de pe frunte. I-am luat mâna într-un gest spontan de prietenie.

— Trebuie să mergem, André, îmi spuse el îngrijorat.

Avansăm în zig-zag printre coloanele albe și gri, pătrunzând într-un tunel destul de înalt ca să ne permită să mergem în picioare. Din nou auzeam numai zgomotul pașilor și al respirației. Nu ne spuneam niciun cuvânt și ne eram recunoscători unul altuia pentru acest lucru.

Coborând câteva trepte uzate de un curs de apă, acum dispărut, intrarăm într-o altă rotondă, de dimensiuni mai mici, în mijlocul căreia se aflau câteva stalactite dantelate magnific. Ne pregăteam să ne aventuram într-o boltă neagră, nu mai înaltă de jumătate de metru, când în dantela de calcar a micii rotonde răsună un râs cristalin.

— Vasilică, stop! Facem aici tabăra numărul doi, rosti un glas, în apropierea urechii mele.

— Mi se pare că ți-e frică, piciule!

— Nu, nene, scânci prima voce, dar mi-a înghețat piciorul!

— Ha, ha, ha, izbucniră râsetele.

Privirile nu ne puteau înșela. În apropierea noastră nu era nimeni și totuși…

— Vasilică, Tudor, copii, unde sunteți? Răspundeți dacă ne auziți, strigă profesorul, ducând palmele la gură.

— Mehmet, scrie pe perete locul taberei. Al cui este rândul să facă raportul?

— Al meu.

— Vasilică, să scrii tot. Vitejia noastră să nu cadă pradă uitării, dacă expediția va pieri la datorie!

— Aoleuuu, se jelui o voce.

— Taci, Mahomed, nu mai plânge, așa-i viața, îl consolă cineva pe micul smiorcăit. Apoi tăcerea se așternu din nou.

Era limpede că nu fusesem auziți de copii, deși noi le auzeam perfect discuția, care avea probabil loc la mare distanță. Ne aflam în fața unui fenomen ciudat de reflecție a undelor sonore, ca acela din celebra „Sală a secretelor” din marele palat Alhambra, făurit de mauri la Grenada. În acea sală existau locuri din care șoaptele se auzeau distinct, până la mare distanță, precum și locuri unde nu pătrundea niciun zgomot din restul încăperii. Fenomenul uluia pe necunoscători.

— Asist pentru prima dată la un asemenea fenomen, îi mărturisii profesorului.

— Și eu de asemenea, șopti el. Ne găsim într-o peșteră a minunilor, așa cum erau toate peșterile pe care ni le imaginam în copilăria noastră.

Nu știam ce hotărâre să luăm. Logic ar fi trebuit să reluăm imediat drumul, în căutarea copiilor dar, liniștiți oarecum de frânturile de conversație interceptate, ne-am lăsat pradă unei mici slăbiciuni. Eram curioși, curioși să mai asistăm o dată la

acel ciudat fenomen acustic, dar și să aflăm intențiile micilor exploratori.

Începusem să dârdâim de frig din cauza rămânerii pe loc, precum și a umezelii din peșteră, dar așteptarea ne-a fost răsplătită. După câteva îndemnuri aspre: „Da’ mai isprăvește o dată, Vasilică!”, autorul raportului se execută și anunță că și-a îndeplinit sarcina.

•

Raportul nr. 2 al S.C.Ș.A. (S.C.Ș.A. însemna, după cum am aflat mai târziu: „Secția de cercetători științifici și academici”).

— „Să se știe de către toți cititorii acestui document secret, glăsui cu gravitate referentul, că primul raport al S.C.Ș.A., făcut de Tudor, șeful echipei nr. 1, se află îngropat în sala de cleștar, la picioarele tabloului Mumei Pădurii, la un cot de mătura pe care călărește zgripțuroaica.

— Ba era un zeu cu trident în mână, distinserăm noi vocea indignată a lui Tudorel.

— Tu să taci, că ești mai mic ca mine, îl puse la punct autoritar, Vasilică.

— Prima echipă, reluă vocea referentului, formată din Tudor, șef de echipă, Petrișor și Mihai, a deschis drumul și a atins Groapa Ultimei Speranțe. A doua echipă, adică, subsemnatul, Mehmet cel mic și Mahomed, fratele mai mic al lui Mehmet cel mic, a atins acest punct cu întârziere, cu mari sacrificii și greutăți nemaiîntâlnite. Am atacat cu curaj Culoarul Exploratorilor, unde Mahomed cel mic și-a pierdut o sanda. Nemaigăsind obiectul pierdut și întrucât păgubașul plângea și refuza să părăsească locul accidentului, subsemnatul a fost nevoit să-l poarte în spinare. La Cotitura Soartei Amare, deoarece am fost nevoiți să ne târâm pe burtă, accidentatul s-a agățat de turul pantalonilor mei cu atâta strășnicie, încât mi-a smuls bazoanele. Am vrut să-i dau pe loc pedeapsa meritată, dar acest lucru mi-a fost interzis de fratele său Mehmet, din spirit de familiarism. Cu mare greutate ne-am târât până la Bolovanul Negru. Niște pietroaie ne-au oprit din cale dar, plini de avânt eroic, membrii echipei, în frunte cu subsemnatul, reușesc să atingă Vizuina Scorpiei, unde accidentatul a fost luat în primire de către Mihai, trimis de prima echipă în căutarea noastră.

Țin să consemnez, ca să se știe de către toți viitorii membri ai S.C.Ș.A., că am să dau o bătaie zdravănă oricui va îndrăzni să propună ca membri, în viitoarele expediții, copii minori ca Mahomed cel mic.

Vasilică, șeful echipei nr. 2 a S.C.Ș.A.”

— Dar despre echipa nr. 1 n-ai scris nimic, protestă cineva.

— Lasă că v-ați ridicat singuri în slăvi, în primul raport, i-o tăie scurt Vasilică.

— Ia mai zi o dată, că te învăț eu să faci pe deșteptul, se repezi o voce răgușită.

— Nu vă mai certați, băieți, haideți mai bine să facem o groapă și să ascundem raportul, interveni Tudor împăciuitor.

— Numai la trăncăneală se pricep, comentă mai domolit vocea răgușită. Dar ia spune, Tudor, cum ai descoperit tu tocmai fraza aia cu păsările din ditamai cartea?

— Dar să rămână secretul nostru, spuse Tudorel pe un ton conspirativ.

— Membrii expediției noastre nu trădează secretele, precizează cineva.

— Totul a pornit de la o pată mititică, mărturisi Tudorel. Am găsit-o pe dosul micului manuscris. Pe urmă am găsit una la fel pe una dintre paginile cărții, în dreptul unui rânduleț. Era ca un semn, sau poate că scrisorica fusese lipită chiar acolo de către omul din peșteră. Profesorul spunea că oamenii deștepți nu fac niciun lucru la întâmplare și atunci eu l-am rugat pe domnul francez să-mi traducă rândul acela. Așa am descoperit că statuia era otrăvită. Altfel de ce să nu zboare păsările deasupra ei?

— Aoleuuuuu!

— Ce-i, Mahomed?

— Mă mănâncă, nene!

— Cine?

— Ursu.

— Băieți, a venit Ursu.

— Are în gură sandaua lui Mahomed.

— Cum ne-ai găsit, bătrâne?

— Dragul nostru!

— Băieți, să-l propunem membru de onoare al S.C.Ș.A.

— Ura!!!
— Stați că are ceva la gât.
— Hopa! O scrisoare.
„Copii, rămâneți pe loc. Nu atingeți niciun obiect găsit. Sunteți în mare pericol!”, silabisi unul dintre băieți, descifrând cu greutate scrisul profesorului.
— Ce comedie! Sigur că suntem în pericol. Doar n-am plecat la joacă!
— Alexandru e pe urmele noastre, se văită Tudorel.
— Să stingem felinarele și să-i atacăm, propuse o voce copilăroasă, care aparținea, probabil, lui Mahomed cel mic.
— Dacă nu ne scapă profesorul o să mâncăm o bătaie...
— Să facem pe strigoii și să-i speriem, nu se lăsă Mahomed.
— Să astupăm culoarul.
— Sigur, să răsturnăm Bolovanul Negru peste ieșirea din Cotitura Soartei Amare.
Îmi înghețase sângele în vine. Nu știu dacă de frig sau de spaimă. Noi prăvălisem un bolovan peste gura peșterii, fără voia noastră, dacă băieții prăvăleau altul pe culoarul din fața noastră, riscam să pierim asfixiați, iar ei cine știe dacă mai găseau altă ieșire. Profesorul mă prinse de braț.
— Propunerea asta n-o să se bucure de mai mult succes decât cea cu atacul prin surprindere, îmi șopti el convins de bunul simț al copiilor.
— Măi, rosti vocea înțeleaptă a șefului echipei numărul doi, ne-au trimis pe Ursu cu sandaua amărâtului ăsta, de ce să fim răi?
— Mie mi-e foame, se vaită amărâtul.
— Poate au cu ei ceva de mâncare.
— Eu zic să încercăm să-i îmblânzim.
— Dar cum? întrebă Tudor.
Urmă o clipă de tăcere în care degetele scărpinară frunțile în căutarea ideilor. Dilema o rezolvă tot Vasilică.
— Uite ce-i, zise el, să ia Mihai creta mea, că-i mai înalt, și să scrie pe un perete: „Grota Alexandru Bogdan”. Când o vedea frate-tu ce cinstire i-am adus, botezând peștera cu numele lui, să vezi că ne iartă.
— Da’ deștept ești mă, răsună admirativ, vocea răgușită a rivalului de adineauri a lui Vasilică.
— Mihai, scrie repede și s-o ștergem.

— Să scriem pe undeva și numele profesorului și al domnului cel străin, se rugă tânguitor Mahomed, care uitase cu desăvârșire că propusese un atac împotriva noastră.

— Gata?

— Stați, îl luăm cu noi pe Mahomed, spuse Tudor. Vasilică și-a făcut datoria.

— Sigur.

— Ba nu, le-o tăie Vasilică. Echipa numărul doi nu se predă. Vrem să ajungem cu efectivul întreg până la capăt.

— Mulțumesc, nene, suspină Mahomed.

— Plecarea!

Acestea au fost ultimele cuvinte, pe care le-am surprins, din conversația băieților. Părăsind locul în care se aflau și înaintând pe alte culoare, fenomenul acustic nu s-a mai produs. Am pornit pe urmele lor. Profesorul nu mai contenea cu laudele la adresa copiilor: „Curajoși, perseverenți, inimoși și mai presus de toate băieți buni”, repeta el cu entuziasm.

În fața noastră bolta coborî vertiginos și culoarul nu avea mai mult de jumătate de metru înălțime.

— De s-ar sfârși cu bine, am oftat eu aplecându-mă și începând să merg în patru labe, cu mare greutate, căci nu mai practicasem acest mers de circa treizeci de ani.

Am tot mers așa, pe traseul parcurs de S.C.Ș.A.-iști, atingând rând pe rând Groapa Ultimei Speranțe, Culoarul Exploratorilor și Cotitura Soartei Amare, unde am găsit bazoanele pantalonilor lui Vasilică. Cu un ultim efort, ne-am târât până la Bolovanul Negru, gândind că toate aceste cotloane își meritau pe deplin numirile cu care fuseseră botezate de copii. Din Vizuina Scorpiei abia am scăpat cu viață, din pricina unei gâtuiri a culoarului, încât staturile noastre masive nu puteau pătrunde cu niciun chip. Numai după ce am săpat cu mâinile și cuțitele pe o porțiune de aproape un metru, am reușit să ne strecurăm mai departe.

La grota „Alexandru Bogdan” era loc suficient, așa că ne permiserăm câteva minute de odihnă. Numele prietenului nostru se afla scris cu litere de-o șchioapă pe unul dintre pereți. Era subliniat cu linii drepte și ondulate, iar în părți erau desenate cu cretă floricele albe. Numele noastre, ale profesorului și al meu, erau și ele scrise mai jos, dar în condiții

mai modeste, fie pentru că se terminase creta, fie pentru că inspiram mai puţină teamă micilor exploratori.

— Eu grota asta aş denumi-o „Înţelepciunea lui Vasilică”, glumi profesorul, amintindu-şi de proiectele războinice propuse împotriva noastră şi de modul elegant în care le rezolvase şeful echipei nr. 2.

Am părăsit grota cu bucluc, regretând că prietenul nostru nu putea vedea inscripţia făcută în cinstea lui. Am mers mult. În peşteră pierzi noţiunea timpului, dar ceasornicele noastre arătau că deasupra, pe pământ, soarele se pregătea de asfinţit.

La început am crezut că este o reacţie nervoasă, produsă de oboseală, dar curând ne-am dat seama că zgomotul acela continuu pe care îl auzeam este clocotul mării, sporit de acustica peşterii. Distingeam şi frământarea apelor şi zgomotul valurilor care se sparg şi fâşâitul delicat al spumei care se prelinge peste ape. Peştera copiilor îşi croia drum spre mare. O dată cu înclinarea coridorului, apăru şi apa. La început până la glezne, curând până la brâu. După prima cotitură, ne dăm seama că nu mai putem înainta.

Băieţii nu erau nicăieri dar înainte de a avea timp să ne speriem, din ape ţâşniră două făpturi ciudate, de parcă ar fi fost locuitori ai altei planete. Clipa de uimire a fost urmată de o explozie de bucurie. Erau scafandri autonomi. Într-unul dintre ei recunoscurăm, după ce îşi scoase masca, pe Alexandru. Cel de-al doilea era un tânăr student în arheologie.

— Vă aduc la cunoştinţă, spuse repede Alexandru, că cei şase băieţi şi javra au fost transportaţi cu bine pe vaporaş.

Nu mi-amintesc cum a reacţionat profesorul, dar ţin minte că eu m-am simţit deodată uşor şi sprinten, eliberat de grija şi de spaima apăsătoare care ne mânase paşii în această peşteră întunecoasă. Tânărul student adusese pentru noi două costume de scafandru şi conduşi de Alexandru ne-am cufundat în apa neagră. Drumul până la marea deschisă nu era lung şi un scufundător bun l-ar fi putut face şi fără mască. La ieşirea submarină a peşterii am fost întâmpinaţi de o echipă întreagă de scafandri, care ne-au ajutat să ne ridicăm la suprafaţă şi să ne urcăm pe vas.

Graţioasă şi albă, ambarcaţiunea se legăna pe marea albastră, scăldată în lumina ultimelor raze de soare. Puntea avea un aspect pitoresc, aşa cum era încărcată cu pantalonaşi,

cămăși și încălțări puse la uscat. Copiii însă se refugiaseră într-un colț: goi-goluți, subțirei și spășiți.

— Ei, vitejilor, unde vă este statuia? li se adresă jovial profesorul.

Cele șase capete se aplecară rușinate către dușumea. Alexandru își strecură atunci mâna sub brațul profesorului și ne antrenă în cabină.

— Domnule profesor, spuse el, legenda statuii din Pontul Euxin, mărturia omului din peșteră și istorisirile lui Soliman, nu sunt simple povești.

— Vrei să spui că?…

— Că statuia a existat aici, aproape de intrarea în peșteră.

Rostind aceste cuvinte, Alexandru se îndreptă cu pași repezi către o măsuță pe care se afla un obiect mare, acoperit cu pânză. Ridică învelitoarea. Luciul aurului ne luă ochii. În fața noastră se afla un coif de aur minunat ornamentat, de dimensiuni care depășeau pe acelea ale unui coif obișnuit.

Profesorul Greceanu își așeză ochelarii pe nas și purcese la un studiu minuțios al obiectului. Cu ajutorul unei lanțete el curăță cu mișcări delicate porțiuni mici ale suprafeței coifului, scoțând la iveală încrustații artistice. Coiful de aur, care acoperise capul legendarei statui, se dovedi a fi fost compus din două părți, asemenea unei cutii sau a unei cupe cu capac. Zărindu-mă, profesorul mă chemă la el.

— Ce părere ai? întrebă el.

— Aidoma unei cupe imense, am răspuns.

— Și acum, iată taina lacrimilor lui Ahile, spuse el, atrăgându-mi atenția asupra unor orificii minuscule, atât de fine încât nu le-aș fi observat singur în ruptul capului.

Afară, forfota scafandrilor se potolise și ambarcația ridică ancora. Razele calde ale soarelui se stinseră una câte una legănându-se ușor, vasul se îndreptă în direcția satului de pescari. Prin geamul transparent al cabinei, privirile noastre se încrucișară cu licărul neliniștit și rugător al ochilor lui Tudorel. Înduioșat, profesorul făcu semn copiilor să vie în cabină. Ei se furișară înăuntru și se așezară cuminți într-un colț, cu ochii țintă la coiful de aur.

— Atât a mai rămas din statuia noastră? șopti Tudorel, cu vocea sugrumată de emoție.

— Numeroși autori antici, începu profesorul, pomenesc despre o minunată statuie a lui Ahile, ridicată în misterioasa insulă Leuce. Din meleaguri îndepărtate soseau pelerini să se închine memoriei eroului grec. Însuși Pausanias scrie că un anume Leonin Crotoniatul venise în această insulă la îndemnul Pitiei, preoteasa oracolului din Delfi, ca să-i afle alinarea rănilor căpătate în luptă. Întorcându-se din insula Leuce, Leonin povestește că l-a văzut pe Ahile în viață, ceea ce nu este de mirare dacă ne gândim la înfățișarea neobișnuită și la construcția ciudată a acestei statui.

Figura eroului era lucrată în fildeș, trupul din marmură, iar coiful și straiele din aur minunat încrustate. Din ochii lui curgeau tot timpul lacrimi. Privită de departe, statuia putea să dea impresia unui om în viață, ori această statuie putea fi privită numai de departe. Nimeni nu se putea apropia de ea.

— Nici măcar păsările cerului, șopti Tudor ca un ecou.

— Preoții greci, continuă profesorul, se îngrijiseră de apărarea statuii de aur. Coiful lui Ahile era gol pe dinăuntru. Această cavitate era umplută la anumite intervale, cu o substanță puternic otrăvitoare și foarte volatilă. Prin baza sa, coiful comunica prin două canale minuscule cu ochii statuii. Otrava se prelingea din ochi, sub forma lacrimilor și picura spre limbile întinse ale celor doi șerpi de aur ce înconjurau soclul. În contact cu aerul otrava se volatiliza și făcea imposibilă apropierea oricărei vietăți. Și totuși, într-un târziu, pirații profitând de răcoarea și tăcerea nopții, când otrava era mai puțin periculoasă, reușiră să fure statuia și să o transporte pe corabia lor. O dată cu zorile, razele fierbinți ale soarelui evaporă otrava și echipajul piere în chip misterios. În Pont se naște legenda corăbiei fără echipaj.

Câtă vreme să fi rătăcit prețioasa statuie peste mări? Și când a fost găsită de altă ceată de pirați și dusă către tainița lor din peștera pe care am explorat-o noi? Aceste întrebări rămân fără răspuns. Pirații n-au distrus însă statuia. Ei n-au tăiat-o și nici n-au topit-o, așa cum avuseseră de gând să facă, fie pentru că altă serie de morți misterioase i-a înspăimântat, fie pentru că au pierit în luptă cu galioanele pe care obișnuiau să le atace.

Un singur supraviețuitor, un pirat căzut în captivitate și condamnat la moarte, dezvăluie secretul statuii și lasă o hartă a peșterii ce tăinuia prețioasa comoară.

Aceste indicații au ajuns în mâinile unui om instruit, și astfel a intrat în acțiune autorul micului manuscris găsit de Tudor în peștera ce-o vizitarăm.

Împins de o nobilă curiozitate, savantul anonim pornește în căutarea monumentului antic. Pătrunde în peșteră și descoperă statuia lui Ahile. Curățindu-i figura, el desface, fără să-și dea seama, canalele prin care nebiruita otravă curgea în voie. Simte repede că e sfârșit și înțelege ce-a făcut. Miasmele otrăvite îl îmbiaseră prea mult. Încearcă să iasă la lumină, dar calea era lungă și anevoioasă. Drumul i se părea lung. Știa că va pieri neștiut de nimeni în adâncimile pământului și că o dată cu el va dispare și secretul unei minunate opere ale antichității. Luptând împotriva slăbiciunii care îi paraliza ființa, a scris, la lumina ultimei feștile, câteva rânduri despre fabuloasa statuie, sugerând teribilul secret menit s-o apere de jefuitori. Neavând nici timp, nici lumină prea multă pentru a scrie mai detailat, a lipit scrisoarea sa sub fraza din „Historia Naturalis” în care Pliniu afirmă că păsările nu zboară deasupra statuii lui Abile. Cei înțelepți trebuiau să înțeleagă…

Și-acum sfârșitul îl știți. Peste câteva secole de la această întâmplare, s-au născut pe malul Mării Negre un savant mititel și niște copii aventuroși, care au sfidat prevenirea bătrânului Pliniu și au plecat în căutarea statuii.

Un fior străbătu grupul, până atunci neclintit al copiilor. Mehmet își schimbă poziția și își frecă piciorușele amorțite, iar cei mai „vârstnici” dintre copii deschiseră ochii mari, înțelegând parcă abia acum pericolul la care se expuseseră.

— Dar ce s-a întâmplat cu statuia noastră, întrebă Tudor încă o dată, cu glasul stins.

— O prăbușire a solului a împins-o în mare și acum zace undeva în adâncuri. Numai coiful s-a rostogolit mai departe printre stânci și apa mării l-a spălat de otrăvurile nimicitoare, aducându-l până la noi.

— Eu, când am să mă fac mare, arheolog mă fac și am să o caut, spuse Tudorel cu o undă de nemulțumire în glas.

— Și eu tot ’lo’log, ca Tudor, se repezi Mahomed cel mic; o căutăm amândoi.

— Dar voi ceilalți? îi întrebă râzând Alexandru.

— Eu am să fiu inginer, răspunse cu seriozitate Vasilică.

— Eu căpitan de vapor, spuse Mihai.

— Și eu aviator, declară Mehmet, dar dacă Tudor va organiza o expediție și ne va chema, într-o vară, când vom fi mari, eu am să vin să-i ajut.

O adiere ușoară pătrunse prin fereastra cabinei și un cârd de pescăruși pătrunse să ne țină tovărășie.

— Triumful științei, spuse visător profesorul, este chiar victoria Atenei, zeița virgină a intelectului asupra tovarășilor ei olimpieni. Numai dacă nu aruncăm în lături alte valori umane, dacă putem salva pe Afrodita, zeița fertilă a frumuseții și a dragostei, totul va fi bine…

• EPILOG

Am în față scrisoarea Leilei care mă anunță că va veni în turneu la Paris, pentru a dansa în rolul Zaremei din „Fântâna din Baccisarai”, și mă întreabă dacă m-am simțit bine pe malul Mării Negre.

Am vrut să-i răspund, dar amintirile m-au copleșit și în locul unei scrisori am scris o întreagă poveste, în amintirea prietenilor mei de pe țărmurile Pontului Euxin. Dacă aceste rânduri vor cădea în mâinile cuiva, cititorii mei necunoscuți sunt rugați să mă ierte pentru nepriceperea mea în arta scrisului.